

Õiguskantsler

Peadirektor Elmar Vaher
Politsei- ja Piirivalveamet
ppa@politsei.ee

Teie nr

Meie 01.08.2019 nr 7-4/190986/1903792

Isikuandmete töötlemine e-residendi digitaalse isikutunnistuse taotlemisel

Lugupeetud peadirektor

Õiguskantsleri poole pöördus [ ], kes küsis, kas Politsei- ja Piirivalveametil (PPA) on õigus nõuda isikutunnistuse taotlemisel isikuandmeid, mis ei ole seotud tema avaldusega. [ ] on Euroopa Liidu kodanik, ta on Eestis elanud üle 20 aasta ning tal on olnud nii Eesti elamis- kui ka tööluba. Pensionile jäädes lahkus ta Eestist, kuid ta saab Eesti riigilt pensioni ning vajab ametiasutustega suhtlemiseks ID-kaarti.

Õiguskantsler alustas õiguskantsleri seaduse (ÕKS) § 34 lõike 1 ja § 19 lõike 1 alusel menetlust, et võtta seisukoht, kas PPA tagas avaldaja põhiõigused ja -vabadused.

Leian, et PPA ei taganud avaldaja põhiõigusi ega järginud hea halduse tava, kui jättis vastamata avaldaja küsimusele isikuandmete töötlemise eesmärgi kohta.

Isikut tõendavate dokumentide seaduse (ITDS) §-de 6 ja 19 kohaselt saab välismaalasel olla Eesti isikutunnistus vaid juhul, kui ta elab Eestis. PPA ametnik selgitas, et avaldaja taotles tegelikult e-residendi digitaalset isikutunnistust (ITDS § 20⁵) ning tema taotlus on praeguseks rahuldatud.

E-residendi digitaalse isikutunnistuse väljaandmisel kontrollib PPA, kas on täidetud selle väljaandmise eesmärk soodustada Eesti majanduse, teaduse, hariduse või kultuuri arengut (ITDS § 20⁵ lg 2). Samuti peab PPA kontrollima, kas võib olla alust isikutunnistuse väljaandmisest keelduda (ITDS § 20⁶ lg-d 2 ja 3). Isikuandmed, mis tuleb e-residendi digitaalse isikutunnistuse taotlemise ankeedis esitada, on sätestatud siseministri 18.12.2015 määruse nr 77 §-des 24 ja 24¹ (sh sotsiaalmeediakontod, kui need on olemas).

E-residendi digitaalse isikutunnistuse taotlemiseks on PPA veebilehel loodud alaleht <https://apply.gov.ee/>. Väljad, mis tuleb alalehel avaldatud ankeedis kindlasti täita, on tähistatud punase täpiga. Eraldi on välja toodud lisaankeet, mille väljad ei ole tähistatud punase täpiga, ning milles küsitakse andmeid inimese sotsiaalmeediakontode, ettevõtluse ning karistatuse kohta (määruse §-s 24¹ loetletud andmed).

Segadust ja arusaamatust, miks riik mingeid andmeid küsib, aitaks ära hoida see, kui PPA avaldaks ankeedis ka info, mis õiguslikul alusel ja eesmärgil isikuandmeid töödeldakse.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Niisuguse nõude näeb ette [isikuandmete kaitse üldmääruse](#) (IKÜM) artikli 13 lõige 1. PPA on seisukohal, et ITDS § 20⁷ lõiked 3 ja 3¹ kujutavad endast IKÜM artikli 13 lõike 1 erandit ja seetõttu pole PPA veebilehel olevates ankeetides ega ka e-residendi alalehel kirjas isikuandmete küsimise õiguslikku alust, eesmärki ega teisi IKÜM artiklis 13 loetletud andmeid. Kui avaldaja palus selgitust lisaandmete nõudmise eesmärgi kohta, jättis PPA sellele vastamata. Õiguskantsleri nõunikule selgitas PPA ametnik, et lähtudes ITDS § 20⁷ lõigetest 3 ja 3¹ sellistele küsimustele ei vastatagi.

PPA tõlgendusega ei saa siiski nõustuda. ITDS § 20⁷ lõige 3 annab PPA-le õiguse piirata isiku õigust tutvuda e-residendi digitaalse isikutunnistuse väljaandmise käiguga ning sellega seotud dokumentidega, kui see võib:

- 1) takistada või kahjustada süüteo tõkestamist, avastamist, menetlemist või karistuse täideviimist;
- 2) kahjustada teise isiku õigusi ja vabadusi;
- 3) ohustada Eesti Vabariigi, teise Euroopa Liidu liikmesriigi, Schengeni konventsiooni liikmesriigi või Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni liikmesriigi julgeolekut;
- 4) ohustada avaliku korra kaitset.

ITDS § 20⁷ lõike 3¹ punkt 1 sätestab, et lõikes 3 nimetatud andmete avaldamise piirangut kohaldatakse ka isiku õiguse kohta saada teada tema isikuandmete töötlemisest, sealhulgas sellest, milliseid isikuandmeid töödeldakse, samuti töötlemise viisi, meetodit, eesmärki, õiguslikku alust, ulatust või põhjust. Lõike 3¹ punkt 1 seob andmesubjekti õiguse piirangud ITDS § 20⁷ lõikega 3, mille kohaselt tuleb aga isiku õiguste piiramisel sisustada määratlemata õigusmõisted ning teha kaalutusotsus. Teisisõnu, need õigusnormid ei anna ametiasutusele õigust keelduda isikuandmete õigusliku aluse ja eesmärgi selgitamisest kaalutusõigust kasutamata.

ITDS § 20⁷ lõigete 3 ja 3¹ tõlgendamisel tuleb silmas pidada ka IKÜM artikli 23 eesmärki. Artikkel 23 lõige 1 annab liikmesriigile õiguse piirata seadusega andmesubjekti õigusi, mis on sätestatud IKÜM artiklites 12–22 ja artiklis 34, samuti artiklis 5 sätestatud kohustusi. Liikmesriik tohib seaduses piirangu kehtestada vaid juhul, kui selline piirang austab põhiõiguste ja -vabaduste olemust ning on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne meede, et tagada muu hulgas riigi ja avalik julgeolek ning riigikaitse.

Leian, et ITDS-s kehtestatud erandeid tuleb tõlgendada IKÜM artikli 23 eesmärki silmas pidades. Euroopa Liidu andmekaitser reformi mõte ja eesmärk oli anda inimestele võimalus oma isikuandmete töötlemist paremini kontrollida. PPA liiga avar tõlgendus ITDS § 20⁷ lõigete 3 ja 3¹ kohaldamisest on ebaproportsionaalne ja rikub isiku õigusi. Selline ITDS § 20⁷ lõigete 3 ja 3¹ tõlgendus ei ole kooskõlas põhiseadusega ega IKÜM artikliga 23.

[Õiguskantsleri seaduse § 35² lõike 1](#) alusel teen järgmised ettepanekud:

1. Palun PPA-l täiendada isikuandmete ankeeti veebilehel <https://apply.gov.ee/> ning lisada sellesse selgitus, mis õiguslikul alusel ja eesmärgil toimub e-residendi digitaalse isikutunnistuse taotlemise menetluses isikuandmete töötlemine. Selleks et Eesti oleks e-riigina usaldusväärne, tuleb täita isikuandmete kaitse üldmäärust ning kohaldada erandeid üksnes juhul, kui see on tõesti asjakohane.
2. Kui isik soovib täpsemat teavet, tuleb IDTS § 20⁷ lõigete 3 ja 3¹ erandeid tõlgendada kitsendavalt ning võimaluse korral anda isikule selgitusi.

3. Palun e-residentide veebilehel ning PPA veebilehel avaldada ka andmekaitseametniku kontaktandmed. Andmekaitseametniku ülesanne on muu hulgas jälgida, et ametiasutused järgiksid isikuandmete kaitse üldmääruse, muude liidu või liikmesriikide andmekaitse normide ja vastutava töötaja või volitatud töötaja isikuandmete kaitse põhimõtteid (IKÜM art 39 lg 1). Vastutav töötaja või volitatud töötaja peab avaldama andmekaitseametniku kontaktandmed (IKÜM art 37 lg 7).

Palun andke hiljemalt 1. septembriks 2019 teada, kuidas kavatsete ettepanekuid järgida.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Andmekaitse Inspeksioon

Monika Mikiver 693 8418
Monika.Mikiver@oiguskantsler.ee